

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

II. De sensu interno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

Postea verò cum talis presentia obiecti nouitatem amittat, & sit connaturalis animo, non valet illum amovere ab aliis obiectis, quæ nouiter, & insolenter animum pulsant, ad quorum sensationes conuertitur nihil curans de presentia obiecti sibi connaturali, & non nouiter animum vocante.

29 **SEXTA CONCLUSIO.** Tactus non sentit calorem in subiecto extraneo sub illa intensione, sub qua existentem in proprio organo non sentit: hanc conclusionem probat experientia, cum enim manus æquæ calida alteri applicatur neutra calorem sentit: ratio est quia calor in eadem intensione, siue in alio subiecto receptus, eodem modo animum vocat ad sui sensationem: ergo calor, qui receptus in organo tactus non valet illum conuertere ad sui sensationem, neque in alio subiecto existens, id præstare poterit.

30 **SEPTIMA CONCLUSIO.** Cum sentitur calor excedens temperamentum organi, non tantum sentitur secundum gradus exuperantes, sed secundum omnes, quia omnes per modum vnius animum vocant ad sensationem, & illorum quilibet est sufficiens ad illam producendam.

31 De gustu eodem modo philosophandum est, ac de tactu, dicendumque nobis est gustum non sentire saporem sibi connaturalem & diuturnum: sic linguam nullum sentire saporem regulariter non applicato alio subiecto lapidoso, sentire tamen saporem sibi indebitum etiam inhaerentem in ipso organo. v. g. amarorem receptum in lingua hominis morbo laborantis.

32 **Obiicies.** Homo cum breuissimo tempore tangit ignem, non sentit illius calorem: ergo ex eo quod tactus tantum sentiat calorem in organo eiusdem receptum, aliis in vnicuique instanti, quo manus applicaretur igni, calorem illius sentiret, quia nulla est forma, quæ talem sensationem retardet. Resp. verum esse, manum tangentem ignem per vnicuique instanti, vel breuissimum tempus, vix illius calorem sentire, hoc tamen non provenire ex eo quod calor non recipiatur in ipso organo tactus, vt probat ratio facta Conclusionem 4. Sed quia anima in illo instanti, seu breuissimo tempore non se conuertit ad sensationem eliciendam neque se ab aliis sensationibus expedit, quousque per aliquod tempus presentia obiecti tangatur, atque vocetur: & ob eandem rationem sentio non videri corpusculum aliquod separatim ab aliis, quia species producta ab illo non valet auocare animam ab aliis obiectis, vt se conuertat ad visionem efficiendam, quod simul cum aliis speciebus pariter per modum actus primi potentiam pulsantibus sufficienter præstat.

PUNCTUM II.

De sensu interno.

1 **P**ræter hos sensus externos dari alium communem, qui sentiat omnia obiecta sensata per externos sensus, fatentur omnes Philosophi. Probatur ex anatomia, quæ ab organis omnium sensuum inuenit nervos ad cerebrum deductos, per quos spiritus vitales trahuntur, & mittuntur simulacra, seu species sensationum exteriorum in sensum internum, si species hæc admittendæ sunt. Efficacius probatur eadē conclusio ex memoria animalium; videmus enim repetere loca, ubi commodum aliquod sunt experta, & fugere illa, in quibus incommodum reperere, quod fieri non potest si non permaneant species obiecti præteriti in aliquo sensu, cum verò sensus externi tantum obiecta presentia percipiant, necessum est alium internum assignari, quæ absentia cognoscat: tandem id probat experientia, quæ videtur sæpe canes dormientes simul, & latrantes, qui non possunt sine aliqua sensatione latrare, & hæc non potest esse sensuum exteriorum, quia hi somno ligantur, illorumque impeditur usus: ergo sensatio aliqua interni sensus.

2 Hunc sensum dari non tantum in brutis, sed etiam in homine affirmant Scholastici omnes, & præter rationem supra dictas probatur specialiter in homine ex appetitu sensitivo, qui negari non potest, experimur enim sæpe rapi, & inclinari in obiecta reuoluntate: ergo datur alius appetitus distinctus à voluntate: de quo dicebat Apostolus; *Scitis aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.* Dato in homine appetitu sensitivo materiali non potest potentia materialis cognoscitiua negari, quæ sensus internus dicitur, quia potentia appetitiua essentialiter supponit cognoscitiuam.

Varia sunt munera sensus interni, in primis enim est perceptiuus sensationum exteriorum, quod munus omnes communi sensui tribuunt. Secundum munus est conferre species deferentes sensui communi: hoc imaginatur æstimatiua datur: Quartum est insensata cognoscere: hoc impossibile; hoc phantasia accommodatur, unde inusitata, & monitro, seu chimerica simulacra phantasmata vocantur: Quintum est recordari obiectorum præteritorum. Est quæstio an pro singulis his numeribus diuersas potentias constituere debeamus, an vero omnia eadem communi sint tribuenda, quæ diuersis nominibus secundum diuersa illius gaudeat officia, Legatur PP. Comib. lib. 3. c. 3. q. 1. varias opiniones referentes. Ego modo breuiter defendo tantum dari vnicuique sensum internum pro omnibus actibus superadductis, siue dentur omnes, siue non, de quo postea ratio est, quia omnes possunt ab eadem potentia procedere: ergo non est necessarium potentias multiplicare, quod in mea sententia, quæ nullam ab anima distinguit constanter defendi debet.

Obiicies: ad recipiendas species conducit humiditas, ad retinendas siccitas: ergo non potest eadem potentia hæc duo obire munera, quia non potest habere dispositiones oppositas. Hoc argumentum probat diuersum fore subiectum receptiuum specierum, & conseruatiuum illarum, quod per se apparet falsum, quia non potest subiectum speciei conseruare quin eas aliquando primo recipiat; quapropter Resp. ad recipiendas & ad conseruandas species non requiri siccitatem, neque humiditatem in summo, ac proinde potentiam attemperatam his duabus qualitatibus contrariis, quæ in gradibus remissis non contrariantur, posse ratione vnius qualitatis species recipere, & ratione alterius easdem conseruare.

Circa actus supra assignatos dicendum est dari actum sensus communis, scilicet perceptionem sensationum, & æstimatiuam, conseruationem videlicet specierum deferentium sensui communi, & memoriæ, quæ est recordatio obiectorum præteritorum; non tamen æstimatiuam, neque phantasiæ. Non dari actum æstimatiuam, scilicet cognitionem obiectorum insensatorum probatur: Sensus internus non est discursiuus: ergo non infert vnum ex alio: ergo per species vnius obiecti non potest aliud cognoscere, neque principium habet ad cognoscenda obiecta, quæ prius sensata non fuerint sensui aliquo externo, ni dicas illi infundi species obiectorum, quæ sensus externi non percipere, quod omni fundamento caret, cum homini non infundatur in intellectu, quæ est potentia longè nobilior sensui communi.

Obiicies. Ovis cognoscit disconuenientiam cum lupo & fugit ab illo, & conuenientiam cum cane, quem sequitur: sed conuenientia, & disconuenientia non sunt sensata per sensus externos: ergo aliquid cognoscitur per sensum internum quod per externos non fuit sensatum. Respondetur ouem non cognoscere conuenientiam, neque disconuenientiam cum cane, & lupo, sed tantum illorum externam figuram, quam attingit sensus externus, & interius cognita autem lupi figura per sensum internum, appetitum per naturalem antipathiam illam fugere sine alia cognitione, illa enim figura est inuisa, & ingrata oui, licet alij animali grata esse possit: sicut diuersa entia naturalia respectu eiusdem tertij habent diuersos appetitus innatos, hoc prosecutionis, & illud fugæ: aqua enim per naturalem inclinationem appetit frigiditatem, & ignis per innatam virtutem illam abhorret: sic appetitus elicitus in hoc animali inclinatur in hoc obiectum, & appetitus illius idem abhorret iuxta varias inclinationes, quas illis indidit auctor nature, qui lapidi omni absque vlla cognitione propensionem dedit in centrum ad sui conseruationem appetitissimum. Eadem inclinatio feruntur aues, & animalia tempore hyemis in hæc loca, & tempore veris in alia ad illorum conseruationem pro diuersitate temporum accommodata. Eodem modo cum aliquo morbo laborant pleraque animalia querunt herbas quas numquam fuerint experta, aptas ad purgationem, & prauos humores expellendos, quæ omnia in naturam inclinationem, & propensionem nature ab illius auctore inditam sunt tribuenda, qui illis hanc propensionem in proprium commodum est imperitus in supplementum rationis, & discursus, quibus carent.

Non dari actum phantasiæ componentem obiecta impossibilia

compossibilia eadem ratione proba. Sensus communis cognoscit per species, quas habet, neque illius est dicere, hoc est illud, neque substantias attingit, ac proinde non potest confundere prædicatum hirci cum prædicato cerui, sed tantum potest accidentia virtusque cognoscere quasi contigua seu unita, quod non est dicere unum esse aliud, quatenus tamen potest percipere accidentia hirci, & cerui contigua, potest aliquo modo dici hirci-ceruum cognoscere, & phantasmata formare, & phantasia dici, in re tamen à sensu communi distinguenda non est.

8 Sensum communem residere in corde putarunt Aristot. & Chrysippus cum suis. Galenus acriter in hac parte invehitur in Arist. lib. 1. c. 3. de placitis Hippoc. & Platonis, atque cæcè ad cæcos Arist. fuisse locutum ex ignorantia anatomie. Defendo cum communi sententia sensum communem residere in cerebro. Hæc est communis recentiorum sententia quam probat Galenus lib. 3. c. 11. anatomice experientia, quæ monstrat in organis omnium sensuum nervos quosdam, per quos sensationes deferuntur ad cerebrum, & spiritus animales trahuntur ad sensationum officinas.

9 Secundo quia dum quis nimio studio defatigatur dolorem sentit in capite, & non in corde, ergo in capite sensationes internæ exercentur, hæc enim hominē defatigant, non rationationes, neque discursus, sunt enim spirituales, ideoque per se non possunt dolores, neque defatigationem parere. Deinde phreneticis, in quibus organa sensationum internarum dispermium patiuntur, non in corde medicamenta applicantur, sed in capite, quod signum certum est has operationes in capite exerceri. Argumeta, quæ pro sua sententia adducit Arist. magis sunt politica, quam Philosophica, neque solutione indigent, sunt enim leuissimi momēti.

PUNCTUM III.
De appetitu sensitivo.

1 D Ari appetitum sensitivum in homine, & in aliis animalibus constat ex dictis punctis præcedenti, & probatur testimonio Pauli relato, cui addit Concil. Trident. definitens dari in nobis fomitem peccati, hoc est propensionem, & inclinationem in objecta delectabilia in quæ voluntatem fert, esset contra rectam rationis regulam, quia tamen hæc potentia, seu hic appetitus rationem antevertit, ideo actus illorum non sunt peccata illis voluntate reluctante, quæ Dei auxilio præventa suaves, fallacesque appetitus pulsationes, quæ animum pellicunt reddit irritas.

2 Hic appetitus dividitur in partem concupiscibilem, & irascibilem, quæ diuisio non est potentiarum differentium, sed actuum duorum ab eadem potentia provenientium, quatenus enim appetitus in bonum inclinatur, concupiscibilis dicitur, & quatenus malum fugit, irascibilis appellatur.

3 S. Thomas, qui sensum communem, imaginativam, &c. distinguit, tot appetitus internos materiales constituit, quot sensus internos seu potentias materiales internas, quia secundum multitudinem cognoscentium multiplicatur appetituum numerus: nos verò, qui potentiam unam cognoscentium internam tantum cognoscimus, non debemus multiplicem appetitum internum concedere: sed unum tantum.

4 De sede huius appetitus existimavit Arist. esse cor, cui assentitur Galenus, parum consequenter, cum afferat sensum communem esse in cerebro, cui ego cum Hurt. disp. 17. sect. 10. virtutem appetitivam accommodo; cum enim appetitus dependeat à sensu communi, melius percipitur, quomodo cognitio sensus interni possit movere potentiam appetitivam, si in eodem subiecto utraque potentia resideat, quam si una ponatur in cerebro & alia in corde. Video rationem hanc non concludere; poteris enim dicere sufficere radicari in eadem anima actum sensus: & actum appetitus, ut hic possit ab illo dependere, etsi actus loco distent, quia eadem est anima, quæ cognoscit, & quæ appetit, præcipue rationalis, quæ est indivisibilis: sed in tota hac sensum materia vix ratio efficax invenitur, neque alia æquæ congruentem inuenies pro opposita sententia. His rationibus adde aliam petitam ex experientia aliquorum casuum, quos refert Hurd. supra, quibus visa sunt capita animalium à corpore abscissa voces eformare, quod signum est sensum communem in capite residere, & non corde.

5 Obiic. illud Evangelij: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Resp. nomine cordis, & aliarum partium animam intelli-

Franc. de Quevedo, Philosph. Tom. 11.

gi, alibi enim dicitur: Diliges proximum tuum ex toto corde tuo, & ex totis visceribus tuis: in visceribus autem nulla potentia appetitiva residere potest.

6 Obiic. Cor pati deliquit, & dolorem sentire obiectis diffonis: ergo in corde residet virtus appetitiva. Resp. cor pati his affectibus sicut reliquæ partes sensationibus externis, gravius tamen cor, quia est pars magis principalis, & ita peregrinæ impressiones magis eam immutant; deinde quia quando causâ metus, aut alterius rei sanguis deferit cor, vel nimius ad illud confugit, cor excessu sanguinis gravatur, vel illius recessu languescit, defectuque spirituum vitalium, qui sanguine abeunt.

7 Circa appetituum numerum Hurt. disp. 17. sect. 11. docet diuersis sensibus externis diuersos respondere appetitus, quod hac ratione probat. Bonum apprehensum est obiectum appetitus: sed bonum visum, & auditum, est bonum apprehensum: ergo obiectorum appetitus: sed non appetitus communis: ergo particularis: priorē syllogismū docet esse evidentē Hurt. Minor, seu antecedens secundi probatur: Appetitus internus non fertur in obiectum ut visum, & ut auditum, quia non movetur sensatione externâ: ergo debet dari alius appetitus, qui feratur in obiectum ut visum, & alius in obiectum, ut auditum. Si dicas appetitum internum sufficere ad omnia obiecta visa, & audita, quia fertur in illa remotè, quatenus fertur in ipsa iam sensata sensu interno: Occurrit Hurt. non sufficit appetitus rationalis ut feratur in obiecta sensata sensu communi, etiam si rationalis remotè feratur in obiecta sensu communi sensata: sed datur alius appetitus illi correspondens: ergo debet dari appetitus alij correspondens sensibus externis, seu obiectis sensatis sensibus externis. etiam si datur appetitus internus, qui remotè in illa obiecta feratur.

8 Hæc multiplicatio sensuum, est contra sensum, & consensum communem omnium, qui nunquam de his appetitibus meminere, quos inter potentias animæ recensere debuissent, sicuti sensus interni annumerantur. Deinde fundamentum Hurtadi nullius est momenti, quia bonum, neque ut cognitum cognitione spiritali, neque materiali, neque ut auditum, neque visum, est obiectum appetitus, si verbum ut reduplicet rationem formalem amandis: verò dicat conditionem; respondeo cognitionem spirituales, & sensationē internam appetitus materialis, quod probatur argumentis factis propriis locis: auditionem verò & alias sensationes non esse condiciones immediatas aliorum appetituum, quod ideo nego, quia nullum fundamentum ad affirmandum, neque ad hos appetitus constituendos inuenio.

9 Alij probant dari hos appetitus, quia in sensibus externis datur voluptas, & dolor: ergo datur appetitus coniunctus ipsis externis sensibus, quia hi neque delectantur neque dolent, neque complacent, neque displicent. Hurtadus hanc rationem non probat, & respondet appetitum communem gaudere, & displicere de obiecto sensato, quia sicut lux videtur in subiecto, in quo est à potentia distantis, sic dolor sentitur in obiecto, scilicet in organo sensus, quia inde speciem trahit in sensum communem, quo representato, appetitus de illo displicet.

10 Arriaga disp. 5. sect. 6. docet voluptatem, atque dolorem consistere in apprehensione, seu cognitione sensus communis percipientis obiectum sensatum sensu externo, & eodem modo, ac Hurtad. asserit sentiri in sensu externo seu organo illius, quia ibi est obiectum, cuius cognitio torquet, vel delectat animam, in qua residet voluptas, & dolor.

11 Utraque sententia displicet, quia dolor torquet pedem, in quo est: ergo actus in quo consistit dolor, est subiectivus in pede, & non tantum est in illo obiecto doloris: ergo actus doloris distinguitur ab actu sensus interni, & ab actu appetitus. Exemplū, quod adducit Hurt. de luce non est ad rem: lux enim videtur in subiecto, in quo est, v.g. in pariete obiectivus, non verò subiectivus, nequilli tribuit denominationem videtis: obiectum autē doloris, subiectivus torquet subiectum, in quo est, v.g. pedē vel manum quā dolere dicimus.

12 Melius responderi existimo ipsam sensationē externam formaliter esse subiecto disconuenientē, & in ea formaliter consistere torturā, quam dolorem vocamus, & similiter in sensatione externa consistere molitiē, seu dulcedinem, quā recreatur pars illa, in qua fit tactio, seu sensatio tactus, quæ dolori opponitur, & voluptas dici potest: nisi velis nomen voluptatis servare complacentiæ appetitus interni, quæ sensationem oppositam dolori sequitur, sicut displicentia dolorem, seu sensationem subiectum torquentem.